สังคมประกิต การเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อทางไสยศาสตร์ ของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุเทพมหานคร

นายปรัชญา พุฒิโชติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-302-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SOCIALIZATION, MEDIA EXPOSURE AND SUPERSTITIONS OF UNDERGRADUATE STUDENT IN BANGKOK METROPOLIS

MR. PRACHAYA PUTTICHOT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-302-3

สังคมประกิต การเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อทางไสยศาสตร์ หัวข้อวิทยานิพนล์

นิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ของ

โดย

นายปรัชญา พุฒิโชติ

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

คาจารย์ที่ เร็กษา

รองศาสตราจารย์ จาระไน แกลโกศล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

____________คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุติวงศ์)

คณะกรรมการสคบวิทยานิพนล์

______ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร ธนวดี บุญลือ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ จาระไน แกลโกศล)

(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต)

ปรัชญา พุฒิโชติ : สังคมประกิต การเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิต ระดับอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร (SOCIALIZATION, MEDIA EXPOSURE AND SUPERSTITIONS OF UNDERGRADUATE STUDENT IN BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา : รศ. จาระไน แกลโกศล ; 125 หน้า. ISBN 974-332-302-3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสังคมประกิต การเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อทางใสยศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการหาค่าทางสถิติ อันได้แก่ ค่าเปอร์เซ็นต์ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต ค่า t-test ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของ Scheffe โดยการใช้โปรแกรม สำเร็จรูป SPSS/PC

ผลของการวิจัยพบว่า

- 1. กลุ่มตัวอย่างผ่านกระบวนการสังคมประกิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์ มาจากกลุ่ม เพื่อน ครอบครัว และสื่อมวลชน ในระดับปานกลาง ในขณะที่ระบบโรงเรียนและตัวแทนทางศาสนา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สังคมประกิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์ ในระดับต่ำในทุกประเด็นความเชื่อ ยกเว้นความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ที่ตัวแทนทางศาสนาทำหน้าที่สังคมประกิตในระดับสูง
- 2. ในแง่ของการเปิดรับข่าวสารเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์ จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อนิตยสาร ตามลำดับ โดยสื่อวิทยุ เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์ต่ำที่สุด
- 3. ผลของการวิจัยในเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์ สรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษามีความเชื่อใน เรื่องไสยศาสตร์โดยทั่วไปในระดับปานกลาง ยกเว้นความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์เท่านั้นที่อยู่ในระดับสูง

ภาควิชา ภารประชาสัมพันธ์	ลายมือชื่อนิสิต มีรัยกา พริมพิธรา
	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4085087828 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: SOCIALIZATION / EXPOSURE / SUPERSTITIONS / STUDENT

PRACHAYA PUTTICHOT: SOCIALIZATION, MEDIA EXPOSURE AND SUPERSTITIONS OF UNDERGRADUATE STUDENT IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR:

ASSOC. PROF. JARANAI GLAEGOSOL 125 pp. ISBN 974-332-302-3

The research is a survey on undergraduate student studying in the universities in Bangkok aiming to examine the relationship between socialization, media exposure and superstitions. The data was analyzed in term of frequency percentage, mean, t-test, Pearson product moment correlation and scheffe through SPSS/PC statistical package.

The results of the research could be summed up as follows:

1. The sample accumulate superstitious beliefs in term of socialization process originated from peer group, family member and mass media in moderate level whereas educational system and religious agent are the institutions which proceed on socialization yielding low level of superstitious beliefs in all aspects except for conviction in hell-and heaven which the religious agent has high level of socialization role.

2. On the expect of exposure to superstition message, it is found that, the major percentage of sample acquire the information from television, newspaper and magazines respectively. However, which remarkable evidence that there respondents expose to the information from radio in low level.

3. The result of the research confirms that in general universities students believe in almost all of convictions in moderate level, except for belief in hell-and heaven is at high level.

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์	ลายมือชื่อนิสิต มีเดิก กุลโยรา
สาขาวิชา นิเทศศาสตรพัฒนาการ	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา ²⁵⁴¹	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

เสียงสัญญาณเตือนได้ดังขึ้น บอกให้ผู้โดยสารทุกคนรู้ว่าขณะนี้เรือได้เทียบท่าแล้ว ผู้โดยสารแต่ละคนบ้างก็เก็บสัมภาระ บ้างก็ร่ำลากัน แล้วเริ่มทยอยเดินออกจากเรือไปขึ้นฝั่ง ทีละคน 2 คน

ฉันเป็นผู้โดยสารคนหนึ่งที่เดินทางมากับเรือเที่ยวนี้ นับเป็นการเดินทางที่ไม่ยาวนัก สำหรับฉัน เมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางครั้งที่ผ่าน ๆ มา เพราะครั้งนี้ใช้เวลาเดินทางแค่ 2 ปี เท่านั้น แต่ความรู้ ประสบการณ์ ความสุขสนุกสนานที่ฉันได้รับจากการเดินทางครั้งนี้จะ ยังคงอยู่ในใจฉันเสมอ เหมือนกับการเดินทางในทุก ๆ ครั้งที่ผ่านมา

ตลอด 2 ปี ในการเดินทาง นักเดินทางทุกคนต่างก็ได้รับความรู้ และประสบการณ์ มากมาย จากบรรดาเจ้าหน้าที่ประจำเรือทุกท่าน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ โดยเฉพาะพี่เลี้ยงของฉัน รศ. จาระไน แกลโกศล ที่คอยให้คำปรึกษามาตลอด รวมทั้ง รศ.ดร. ธนวดี บุญลือ กัปตันเรือ และ รศ. อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต ที่ได้ให้การดูแลเป็น พิเศษ จนจบการเดินทางในครั้งนี้

ความสุขสนุกสนานในการเดินทางครั้งนี้ ขอยกความดีความซอบให้กับบรรดาเพื่อน นักเดินทางทั้งหลาย ที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาตลอด 2 ปี ถ้าขาดเพื่อนเหล่านี้ไปฉันอาจจะ ท้อแท้กับการเดินทาง หรืออาจจะเลิกการเดินทางกลางคันก็เป็นได้ แต่เพราะกำลังใจจาก เพื่อน ๆ ทุกคน ทำให้วันนี้เราสามารถมาถึงจุดหมายปลายทางพร้อม ๆ กัน โดยสวัสดิภาพ ขอบคุณเพื่อนร่วมก๊วนทุก ๆ คน

สุดท้าย ต้องขอขอบคุณ คุณพ่อ-คุณแม่ น้ำเขยและน้ำสาว ในฐานะผู้อุปถัมภ์การ เดินทางในครั้งนี้ เพราะถ้าขาดท่านเหล่านี้แล้ว การเดินทางครั้งนี้คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ บันทึกการเดินทางเล่มนี้ เป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งของชีวิตการเดินทางที่จะมีคุณค่าและเป็น ความทรงจำที่ดีในใจของฉันเสมอ

ถ้าบันทึกความทรงจำเล่มนี้มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ผู้บันทึกการเดินทางขอน้อมรับ ไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่	อ ภาษาไทย	3
บทคัดย่	อภาษาอังกฤษ	. ৭
กิตติกรร	รมประกาศ	. ପ୍ଥ
สารบัญ	L	. ช
สารบัญ	ตาราง	. ฌ
บทที่ 1	บทนำ	1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	ปัญหานำวิจัย	7
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
	ขอบเขตการวิจัย	. 8
	สมมติฐานในการวิจัย	8
	นิยามศัพท์	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	.11
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	32
	ประชากรและการสุมตัวอย่าง	. 33
	วิธีการสุ่มตัวอย่าง	. 33
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	. 35
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	. 36
	เกณฑ์ในการให้คะแนนตัวแปร	
	การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	39
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	.40
	การวิเคราะห์ข้อมูล	

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	ผลการวิจัย	
บทที่ 5	บทสรุป อภิปรายผล เสนอแนะ	95
	สรุปผลการวิจัย	
	อภิปรายผล	
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	109
รายการอ้	ว้างอิง	111
	n	
ประวัติผู้วิ	วิจัย	125

สารบัญตาราง

			หนั′
ตารางที่	1	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามสถาบัน	.42
ตารางที่	2	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามสาขาวิชา	43
ตารางที่	3	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามชั้นปี	43
ตารางที่	4	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามเพศ	44
ตารางที่	5	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามภูมิภาคของภูมิลำเนา	44
ตารางที่	6	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามการนับถือศาลนา	.45
ตารางที่	7	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามรายได้ของครอบครัว	45
ตารางที่	8	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามรายจ่ายที่ได้รับ	
		จากครอบครัว	.46
ตารางที่	9	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามเกณฑ์ในการวัดความทันสมัย	J
		ระดับปัจเจกบุคคล	. 47
ตารางที่	10	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามการประเมินความทันสมัย	
		ของตนเอง	48
ตารางที่	11	แสดงจำนวนร้อยละของนิสิต นักศึกษา แยกตามการทำกิจกรรมของสังคม	
		ยุคหลังสมัยใหม่	49
ตารางที่	12	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องโหราศาสตร์ หมอดู	50
ตารางที่	13	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องการตั้งชื่อให้ถูกหลัก วัน เดือน ปีเกิด	. 51
ตารางที่	14	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เวทมนต์ คาถา	52
ตารางที่	15	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ	. 53
ตารางที่	16	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องโชคลาง ฤกษ์	. 54
ตารางที่	17	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
		เรื่องความฝัน และการทำนายฝัน	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 18	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
	เรื่องเครื่องรางของขลัง	56
ตารางที่ 19	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
	เรื่องภูติผี ปีศาจ	57
ตารางที่ 20	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
	เรื่องนรก-สวรรค์	58
ตารางที่ 21	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ	
	เรื่องฮวงจุ้ย	59
ตารางที่ 22	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับ	
	ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโหราศาสตร์ หมอดู	60
ตารางที่ 23	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับ	
	ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์	61
ตารางที่ 24	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับ	
	ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ	62
ตารางที่ 25	4	
	ข้อมูลเกี่ยวกับโซคลาง ฤกษ์	63
ตารางที่ 26	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับ	
	ข้อมูลเกี่ยวกับความฝันและการทำนายฝัน	64
ตารางที่ 27	แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปิดรับ	
	ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง	65
ตารางที่ 28	•	
	ข้อมูลเกี่ยวกับภูติผีปีศาจ	66
ตารางที่ 29	•	
	ข้อมูลเกี่ยวกับนรก-สวรรค์	67
ตารางที่ 30		
	ข้อมูลเกี่ยวกับโหราศาสตร์ หมอดู	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 31	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเปิดรับ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องฮวงจุ้ย	69
ตารางที่ 32		
	เรื่องการตั้งชื่อให้ถูกหลัก วัน เดือน ปีเกิด	70
ตารางที่ 33	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อ	
	เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์	71
ตารางที่ 34	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อ	
	เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ	72
ตารางที่ 35	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อ	
	เรื่องโชคลาง ฤกษ์	73
ตารางที่ 36	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อความฝัน	
	การทำนายฝัน	74
ตารางที่ 37	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อเครื่องราง	
	ของขลัง	75
ตารางที่ 38	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อภูติผีปีศาจ.	76
ตารางที่ 39	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อ	
	นรก-สวรรค์	77
ตารางที่ 40	แสดงจำนวน ร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อ	
	โหราศาสตร์ หมอดู	78
ตารางที่ 41	แสดงจำนวนร้อยละ ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตามความเชื่อฮวงจุ้ย	79
ตารางที่ 42	ค่าเฉลี่ยระดับความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิต นักศึกษา จำแนกตาม	
	ประเภทของความเชื่อ	80
ตารางที่ 43	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับกระบวนการสังคมประกิต	
	ผ่านครอบครัว	82
ตารางที่ 44	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับกระบวนการสังคมประกิต	
	ผ่านกลุ่มเพื่อน	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

		٩	หน้า
ตารางที่	45	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับกระบวนการสังคมประกิต	
		ผ่านตัวแทนทางศาสนา	84
ตารางที่	46	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับกระบวนการสังคมประกิต	
		ผ่านโรงเรียน	85
ตารางที่	47	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับกระบวนการสังคมประกิต	
		ผ่านสื่อสารมวลชน	86
ตารางที่	48	แสดงความสัมพันธ์ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับการเปิดรับข่าวสาร	87
ตารางที่	49	ผลการทดสอบความแตกต่างของความเชื่อทางไลยศาสตร์ระหว่าง	
		เพศชาย - หญิง	88
ตารางที่	50	ผลการทดสอบความแตกต่างของความเชื่อทางไลยศาสตร์ระหว่าง	
		มหาวิทยาลัย	89
ตารางที่	51	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไสยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่เรียนในมหาวิทยาลัย	
		ต่างกัน	89
ตารางที่	52	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไลยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่เรียนในในสาขาต่างกัน	90
ตารางที่	53	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไสยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่เรียนในชั้นปีที่ต่างกัน	91
ตารางที่	54	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไสยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่นับถือศาสนาต่างกัน	92
ตารางที่	55	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไสยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่ระดับรายได้ของ	
		ครอบครัวที่ต่างกัน	93
ตารางที่	56	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
		ความเชื่อทางไสยศาสตร์ระหว่าง นิสิต นักศึกษา ที่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือน	
		ต่างกัน	94